

2025-12-11
Fi2025/02305**Finansdepartementet**Socialstyrelsen
Konsumentverket

Uppdrag till Socialstyrelsen och Konsumentverket att stärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen för att förebygga psykisk ohälsa och suicid

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med Konsumentverket, genomföra insatser för att stärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen i syfte att förebygga psykisk ohälsa och suicid bland personer som har ekonomiska svårigheter. Socialstyrelsen ska ha huvudansvaret för genomförandet av uppdraget.

Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Finansdepartementet, med kopia till Socialdepartementet). Uppdraget ska delredovisas senast den 4 maj 2026 och den 4 maj 2027 samt slutredovisas senast den 31 mars 2028.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 använda 3 000 000 kronor som ska redovisas mot det inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagspost 3 Till Kammarkollegiets disposition.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2027 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till detta beslut.

Bakgrund

Resultaten av såväl svensk som internationell forskning visar att det finns tydliga samband mellan å ena sidan ekonomiska problem med överskuldsättning och å andra sidan fysisk och psykisk ohälsa och suicidalitet. Sambandet mellan överskuldsättning och psykisk ohälsa är särskilt starkt (se t.ex. Konsumentverkets rapport 2014:16 Överskuldsättning och ohälsa). Ekonomisk press kan förvärra eller utlösa psykiska besvär som t.ex. depression och ångest. Psykisk ohälsa kan även försvåra hanteringen av ekonomiska svårigheter och skulder. Kopplingen mellan överskuldsättning och suicid är också stark. Enligt en forskningsstudie från Lunds universitet har en av fem personer med stora skulder som de inte kan betala försökt begå självmord en eller flera gånger (Levinsson m.fl. Suicidal behaviour in over-indebted individuals: a cross-sectional study in Sweden, 2023).

Regeringen genomför för närvarande en omfattande satsning för att stärka och utveckla insatserna för psykisk hälsa och suicidprevention. Som ett led i det arbetet har regeringen beslutat om en nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (skr. 2024/25:77). Utgångspunkten för strategin är en bred och tvärsektoriell ansats, som ger en gemensam riktning för hela samhället i arbetet med att främja psykiskt välbefinnande, förebygga psykisk ohälsa och suicid och förbättra livsvillkoren för personer som lever med olika psykiatriska tillstånd. Flera mål, delmål och prioriterade insatser i strategin har bäring på arbetet med att förebygga och motverka överskuldsättning. Den kommunala budget- och skuldrådgivningen har en viktig roll i detta arbete.

Eftersom överskuldsättning kan leda till psykisk ohälsa och suicid är det centralt med insatser till personer som har ekonomiska svårigheter. Långsiktiga strategier och samordnade insatser ger bättre förutsättningar för att utveckla arbetet i kommuner och regioner. Det är angeläget att stärka det nationella stödet till kommuner och regioner bl.a. när det gäller kunskap, stöd och uppföljning.

Närmare om uppdraget

I uppdraget ingår att Socialstyrelsen ska

- ta fram kunskapsstöd riktat till den kommunala budget- och skuldrådgivningen om psykisk ohälsa och suicid,

- genomföra insatser för att främja samverkan mellan den kommunala budget- och skuldrådgivningen, hälso- och sjukvården och berörda delar av socialtjänsten,
- tillsammans med Konsumentverket genomföra insatser för att stödja den kommunala budget- och skuldrådgivningen i arbetet med att utforma rådgivningen utifrån de behov som finns hos personer som har ekonomiska svårigheter, med särskilt fokus på psykisk ohälsa och suicidalitet,
- tillsammans med Konsumentverket genomföra insatser för att öka kännedomen om budget- och skuldrådgivningen hos personer som har ekonomiska svårigheter, med särskilt fokus på psykisk ohälsa och suicidalitet,
- sprida och kommunicera den kunskap som tas fram inom uppdraget och verka för att den används inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården,
- vidta åtgärder för att stärka och utveckla samarbetet mellan berörda myndigheter för att säkerställa ett ändamålsenligt och effektivt arbete, med fokus på den kommunala budget- och skuldrådgivningen, för att förebygga psykisk ohälsa och suicid bland personer som har ekonomiska svårigheter,
- analysera eventuella behov av att utveckla arbetet med att förebygga psykisk ohälsa och suicid bland personer med ekonomiska svårigheter, och
- vid behov ta fram förslag på ytterligare insatser som Socialstyrelsen, enskilt eller gemensamt med andra berörda myndigheter, kan genomföra för att bidra till att tillgodose eventuella behov av ett utvecklat arbete med att förebygga psykisk ohälsa och suicid bland personer med ekonomiska svårigheter.

Förslag på ytterligare insatser ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva och rymmas inom befintliga ekonomiska ramar för anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Vid bedömningen av om förslagen är ändamålsenliga ska bl.a. berörda myndigheters och andra aktörers samlade administrativa börda beaktas.

När uppdraget genomförs ska Socialstyrelsen inhämta kunskap och erfarenheter från andra berörda myndigheter och aktörer, t.ex. Folkhälsomyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Spelinspektionen, regioner och kommuner, Sveriges

Kommuner och Regioner, professions- och yrkesföreningar, patient-, brukar- och anhörigorganisationer, organisationer inom det civila samhället, bolag som bedriver inkassoverksamhet och kreditgivningsinstitut.

Under arbetet med uppdraget ska myndigheterna särskilt beakta kopplingen mellan psykisk ohälsa, suicidalitet och social utsatthet, såsom samsjuklighet i psykisk ohälsa samt skadligt bruk och beroende, inklusive spelberoende. Även behoven hos anhöriga, i synnerhet barn, ska beaktas.

Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheterna vidare beakta erfarenheter från andra regeringsuppdrag som avser närliggande frågor, däribland uppdraget till Statskontoret att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen (Fi2024/01064), uppdraget till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen att samordna, stödja och följa upp genomförandet av den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2025/00016) samt uppdragen till Socialstyrelsen att förstärka arbetet mot vräkningar av barnfamiljer (S2024/01823 och S2025/01181) och att stödja hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens arbete med att förebygga suicid och att ge stöd till efterlevande (S2019/02244 och S2021/08111).

När uppdraget genomförs ska barnrättsperspektivet, funktionshindersperspektivet och jämställdhetsperspektivet, särskilt det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd hälsa, beaktas.

Delredovisningen den 4 maj 2026 ska innehålla en plan för genomförandet av uppdraget och en beskrivning av planerade insatser. Delredovisningen den 4 maj 2027 ska innehålla en beskrivning av genomförda respektive planerade insatser.

Slutredovisningen ska innehålla en redogörelse för arbetet med uppdraget. I slutredovisningen ska Socialstyrelsen även ange de eventuella behov som har identifierats under arbetet med uppdraget när det gäller att fortsätta att utveckla arbetet för att förebygga psykisk ohälsa och suicid bland personer som har ekonomiska svårigheter. Slutredovisningen ska även innehålla förslag på insatser som myndigheten, enskilt eller gemensamt med andra berörda myndigheter, kan genomföra för att bidra till att tillgodose dessa behov.

På regeringens vägnar

Erik Slottner

Marita Axelsson

Socialdepartementet/HC, SL och SOF
Finansdepartementet/BA, FMA, K, OU och SFÖ
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Förvaltningsavdelningen/EKA
riksdagen, civilutskottet, finansutskottet och socialutskottet
Folkhälsomyndigheten
Försäkringskassan
Inspektionen för vård och omsorg
Kronofogdemyndigheten
Spelinspektionen
Sveriges Kommuner och Regioner
Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst